

Harde Brexit, zachte landing?

Toespraak bij Economic Development Board te Venlo, 28 februari 2019

Joost van den Akker, gedeputeerde Economie en Kennisinfrastuctuur

Mijnheer de burgemeester, Satijn, mijnheer Van Rompuy, wethouders, dames en heren,

Na dit *splendid Brexit breakfast*, nu Limburg. Voor Limburg is de Europese Unie geen vraag, maar een feit en zelfs een voorwaarde. Dat hoef ik u niet te vertellen. Europa begint niet in Den Haag of Brussel, maar ligt hier om de hoek. Het gaat niet alleen om de mainports Rotterdam, Antwerpen of Schiphol. Juist hier bij de overslagterminals van Venlo en Born, de binnenhavens van Luik en Duisburg en luchthavens van Düsseldorf, Luik, Maastricht en Weeze waar we met Brexit te maken krijgen. De warehouses en distributiecentra zijn volgestouwd met extra voorraden. Hier begint de Europese markt: bij het inklaren van goederen, de behoefte aan douanedeclaranten en op Maastricht Aachen Airport, de enige Nederlandse vrachtluchthaven naast Schiphol, die nu meer spullen te verstouwen krijgt.

Met een harde Brexit zouden we in één klap veel minder regels krijgen. Maar is dat in uw belang? Ondernemers willen goede regels voor free en fair trade! U zal het met mij eens zijn dat we soepele regels nodig hebben om eerlijke vrijhandel te drijven op een gelijk speelveld.

Brexit zorgt echter op de korte termijn voor een hoop bureaucratie. Bijvoorbeeld door containers die vanuit de Rotterdamse haven naar Duitsland worden vervoerd en in Venlo moeten worden gecontroleerd. Daarvoor zijn hier heel wat extra douaniers nodig. Naar verwachting leidt Brexit in Nederland tot een stijging met 40% van de douaneaangiftes.

Daarnaast heeft een harde Brexit heeft gevolgen voor de BTW-procedures, certificering en intellectueel eigendom. Behalve goederen raakt het ook de standaarden van de dienstensector. Zonder noodmaatregelen vallen deze terug op de regels van de Wereldhandelsorganisatie, met hoge tarieven en non-tarifaire belemmeringen zoals grenscontroles. Kleine zendingen worden moeilijker; soms heeft u zelfs twee douanevergunningen nodig.

Limburg deed zaken, doet zaken en blijft zaken doen met Engeland. Wij willen ondernemen, binnen én buiten de EU. Politieke bondgenootschappen kun je overlaten aan politici, maar geldt dat ook voor economische allianties?

Het bouwwerk van de Europese vrije interne markt hebben wij in bijna 70 jaar stap voor stap opgebouwd. Vanuit Nederland hebben wij ervoor gepleit om de Britten er bij te halen, wat in 1973 gebeurde en -in 1975- met een eerste 'Brex-in' referendum 2/3 van de Britten bevestigde. Dat zorgvuldig opgebouwde bouwwerk moeten wij in stand laten en niet in chaos laten storten wanneer een steunpilaar dreigt weg te vallen. 45 jaar diep verbonden samenwerking kun je niet van de ene op andere dag overboord zetten.

Binnen of buiten de EU, met of zonder deal, ligt Groot-Brittannië nog altijd aan de andere kant van de Noordzee. De markt blijft, onze band met Engeland ook; niet in het minst vanwege onze gemeenschappelijke veiligheidsbelangen.

Vandaag zijn wij te gast bij de Rabobank en daarom wil ik ook onze eenheidsmunt, de Euro even markeren. Dat doe ik als liefhebber en kenner van de geschiedenis van de Europese Unie, maar ook nu voorzitter Stephan Satijn muntmeester bij De Nederlandsche Munt is.

Sinds de introductie van de euro in 1999 heeft iedere Nederlander ongeveer €21.000 meer te besteden dan wanneer we nog met de gulden zouden betalen, zo becijferde het *Centre for European Politics* onlangs.

Zoals u weet werd de Euro geboren bij het Verdrag van Maastricht; echter zonder de Britten. Die hielden het Pond. De ratificatie van het Verdrag verliep desalniettemin uiterst moeizaam. De eurosceptische Conservatieven in het Britse Lagerhuis saboteerden ruim anderhalf jaar de goedkeuring, helemaal nadat de Denen het Verdrag in eerste instantie in een referendum nipt hadden verworpen. Na wat heronderhandelingen werden -in het Schotse Edinburgh onder Brits EG-voorzitterschap- ook enkele opt-outs voor Denemarken geformuleerd: pas later beslissen over deelname aan de Euro (dat doen ze nog steeds niet), geen deelname aan Europese defensie en geen soevereiniteitsoverdracht bij justitie- en politiesamenwerking.

Dit compromis bood de Deense politici voldoende vertrouwen om het in een tweede referendum aan de bevolking voor te leggen. Nu zei een meerderheid van de Denen wel 'Ja' voor 'Maastricht'. Anders hadden we de Euro misschien wel nooit gehad, muntmeester Satijn.

De uitweg van een tweede referendum werd tot twee keer toe succesvol herhaald in Ierland, toen het aanvankelijk Nee zei tegen het Verdrag van Nice en tegen het Verdrag van Lissabon. Anders was u misschien wel nooit President van de Europese Raad geworden, mijnheer Van Rompuy.

Er gaan veel stemmen op voor een tweede Brexit referendum, maar de huidige toestand is wezenlijk anders dan die in 1993. Er ligt nog in de verste verte geen compromis om 'ja' tegen te zeggen. Een referendum lost dan niets op. Echte druk vanuit Brussel om Brexit tegen te houden ontbreekt, hoewel de consequenties niet te overzien lijken. En zelfs als een tweede referendum tot voortzetting van het EU-lidmaatschap zou leiden, is er té? veel kapotgemaakt. Misschien was Maastricht wel het begin van het einde voor de Britten, toen zij met de Euro en later bij Schengen en de samenwerking van migratie, justitie en politie hun eigen weg gingen. Zij zijn nooit met het hart er bij geweest.

Zeker toen het in 2009 mogelijk werd om de Unie te verlaten. Exit was daarvoor geen optie. Maar wat brengt uitstel?

Historisch gezien heeft een tweede referendum alleen kans van slagen als zowel de EU-landen, de Britse regering én een brede meerderheid van het Lagerhuis over de toekomstige positie van Groot-Brittannië binnen, of half-binnen de Europese Unie omarmen. Dat lijkt nu nog ver weg.

Nu de Brexit voor de deur staat, merken we misschien wel meer van onze verbondenheid met de Britten dan dat we ons bewust waren. Dat economische samenwerking tot gemak en geluk leidt. Dat ondervinden we elke dag. Maar pas als je het mist, besef je pas tot welke ongemakken dat leidt.

De handel tussen het Verenigd Koninkrijk en Limburg bedraagt jaarlijks €900 miljoen import en bijna €2 miljard export; waarvan veel in agrifood, chemie, energie, hightechsystemen en materialen en logistiek. Import bevat met name agrifood en hightech. Brexit gaat ons dus wel degelijk aan, want anders zat u hier niet.

Ook financieel kost Brexit ons Euro's: de Europese begroting wordt aanzienlijk kleiner, juist in een tijd dat Limburg een recordbedrag van €250 miljoen aan Europese innovatiegelden binnenhaalde via cofinanciering door de Europese EFRO, Interreg en Horizon2020 programma's. Die innovatie leverde hier ook de broodnodige banen op.

Het *Planbureau voor de Leefomgeving* -jawel- berekent dat door een harde Brexit op korte termijn al de concurrentiekracht van onze Nederlandse ondernemers afneemt. De kosten van alle Limburgse bedrijfstakken stijgen met 1,1 procent en dat betekent een verslechtering van onze wereldwijde concurrentiepositie met 0,6 procent. Dat verlies is opmerkelijk genoeg groter dan in de Randstad.

Ook voor Limburg treft dit vooral de voedingsmiddelensector. Britse importheffingen hebben direct effect op deze concurrentiekracht: het concurrentievermogen daalt in deze sector met 5 procent, terwijl de kosten met 7 procent stijgen. Ook de chemie, logistiek en landbouw krijgen het te verduren.

Laten we dat gebeuren? Blijven we dan als een konijn op de snelweg in de koplampen kijken van de vrachtwagen die op ons afdendert?

Hoe in Londen de wanhoop regeert? Of klagen dat we er allemaal niets aan kunnen doen? Nee.

Geen *Wait and see*. We moeten niet berusten in het ongemak maar juist nu handelen. *Prepare for the worst, hope for the best*.

Een harde Brexit, maar een zachte landing.

Daar zijn we allemaal bij gebaat. Wie wil er nu nog een Nexit?

Laat ons niet afleiden door Rotterdam, maar ons vol richten op deze grensregio.

Als het Verenigd Koninkrijk het niet regelt, als Europa het niet regelt, moeten we het zelf regelen. Het moet hier gebeuren. Met of zonder deal.

Wat mij betreft start de overgangperiode vandaag.

Een overgangperiode waarin we vanuit het Europese vasteland, vanuit Limburg, zoveel mogelijk bestaande regelgeving -zo nodig eenzijdig, stilzwijgend- blijven toepassen. Waarin het voorlopige blijft voortduren.

Een overgangperiode voor Limburg, waarbij de handel voorop staat, niet de regels. Dan maar geen zwaar uitgewerkte verdragspaketten, maar voortbouwen op de oude regels die lang goed hebben gewerkt. We werken hard aan de historisch lage werkloosheid van 3,3 procent en die banen willen we graag behouden. Geen terugkeer van importheffingen dus, of langdurige controles en files bij de ferry's, maar een praktische aanpak zonder vertraging of hogere kosten, desnoods met noodmaatregelen, -wetten of EU-verordeningen. Als het even kan op basis van een gelijk speelveld tussen de lidstaten.

Zo kunnen via de *EORI nummers* transacties bij de douane worden geregistreerd, zonder dat er controles plaatsvinden. En kunnen door *Transit* de douaneformaliteiten van de ferry's van de havens naar het binnenland verlegd worden. Zo kan Limburg logistiek blijven leveren.

We kunnen wachten op nieuwe regels of wachten op wat België en Duitsland doen. Of we kunnen zelf initiatief nemen en daarmee wederom gidsland zijn voor andere landen.

Ons provinciebestuur gaat bijvoorbeeld een grote uitbreiding voor autofabrikant VDL NedCar mogelijk maken door alvast ruimtelijke procedures op te starten wanneer zich naast BMW een tweede merk aandient. Door nieuwe importheffingen wordt een Mini uit Born vast goedkoper dan een uit Engeland. De aangekondigde sluiting van de Hondafabriek in Swindon markeert de onrust in de automotive-industrie.

Ondernemers willen geen last hebben van Europees bestuurlijk gedoe, maar beseffen tegelijkertijd dat we Europa keihard nodig hebben. Ik maak mij wel zorgen dat deze maand bleek dat 30% van de ondernemers die met Brexit te maken krijgt nog geen voorbereidingen had getroffen. Nu de €4 miljoen die beschikbaar was voor Brexit-vouchers amper gebruikt is, kan dit geld wellicht beter ingezet worden als hulp bij het aanvragen van EORI-nummers bij de douane of vergunningen die straks nodig zijn – een soort Brexit Crash Service, zoals MKB Nederland dat noemt. Ook hierbij geldt: wacht dus niet, maar maak gebruik van de informatie en adviezen die het Rijk en bedrijven zoals de Rabobank u biedt. Zorg dat u uw papierwinkel op orde heeft. Doe die Brexit-impact scan en kijk op brexitloket.nl of op hulpbijbrexit.nl.

Voor Britse werknemers hier en voor de 180 Britse bedrijfsvestigingen, hebben we in Maastricht en Eindhoven een expatdesk om hen van de juiste informatie te voorzien. Onder welke registratieprocedures zij hier kunnen wonen en werken en wat dit betekent voor bijvoorbeeld toegang tot gezondheidszorg.

Ondanks alles biedt Brexit ook buitenkansen. Een aantal bedrijven die hun logistieke operatie naar het vasteland willen brengen, kijkt serieus naar Limburg. Zodat ze zonder veel obstakels handel kunnen drijven. Of bedrijven die actief zijn in het Verenigd Koninkrijk of plannen hadden om zich daar actief te vestigen maar nu op hun schreden terugkeren. Vorige week nog werd bekend dat Monster Group UK van de Britse webwinkel Monstershop volgende maand een distributiecentrum hier in Venlo wil openen. Monstershop wacht niet, maar vestigt zich blijvend in Nederland ongeacht de vraag hoe Brexit afloopt.

Brexiteers, be welcome! Limburg heeft een eigen rijke cultuur die tegelijkertijd wordt gekenmerkt door het kijken, handelen en samenwerken over grenzen heen. De samenwerking in Europa en ook op onze Brightlands campussen, kenmerkt zich niet door een ieder-voor-zich, maar juist door een musketiersmentaliteit van 1-voor-allen, allen-voor 1. Door goede samenwerking tussen bedrijfsleven en overheid kunnen we ondernemers ondernemender maken. Ik ben dan ook erg blij met de nieuwe initiatieven van Economic Development Board zoals deze, juist in tijden van Brexit waarin we samen ons vestigingsklimaat en onze concurrentiepositie versterken. Zeker met de onvoorspelbaarheid van Trump, May en China staan we samen sterker.

Kortom, wordt Brexit dus een oorverdovende dreun van de Big Ben die blijft doorgalmen? Of luisteren we vooral naar onszelf, gaan we door en grijpen we kansen. Dat is wellicht nog beter dan ‘business as usual’!

Ik wens EDB een prachtig ondernemende, grensverleggende toekomst!